ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні

Період моніторингу:
з 1 по 28 лютого 2025 року

Випуск № 87
Березень 2025



ІЕД

Шановні читачі!

Перед Вами черговий випуск Інформаційного бюлетеня «Моніторинг сприяння торгівлі в Україні», продукт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.

Ми прагнемо надати Вам найсвіжішу та найбільш актуальну інформацію стосовно стану реалізації митної реформи та впровадження заходів сприяння міжнародній торгівлі в Україні. Тому для нас дуже важлива Ваша думка, відгуки та побажання щодо комунікаційних зв'язків та методів надання інформації на адресу: customs@ier.kyiv.ua

Зміст

Нормативно-правові акти, що набрали чинності **4**
Затверджено план пріоритетних дій уряду на 2025 рік 4
Уряд уточнив підстави справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем їх розташування 4
Внесено зміни до Класифікатора митних формальностей 6
Проекти нормативно-правових актів **7**
Адаптація до норм ЄС порядку сплати ПДВ при ввезенні товарів через міжнародні поштові відправлення 7
Пропонується продовжити пільги для літакобудівної галузі 7
Проєкт змін до наказу Мінфіну про деякі питання забезпечення сплати митних платежів 8
Пропонується внести зміни до Порядку створення зон митного контролю 8
Запропоновано затвердити форму декларації тимчасового зберігання у формі ЄАД 9
Новини **10**
У митному реєстрі зареєстровано 1000-й об’єкт права інтелектуальної власності 10
Держмитслужба інтегрувала штучний інтелект для підвищення ефективності управління ризиками 10
В Україні вже 80 підприємств отримали статус АЕО 11



Затверджено план пріоритетних дій уряду на 2025 рік

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2025 року № 131 «Про затвердження плану пріоритетних дій уряду на 2025 рік»

Уряд затвердив план пріоритетних дій на 2025 рік.

План містить 392 кроки (заходи) із зазначенням виконавця, строку виконання, індикатора виконання, а також очікуваними результатами. Кроки розподілені за такими 16-ма сферами: 1. Європейська інтеграція України; 2. Український щит (військова безпека та обороноздатність); 3. Економічний розвиток; 4. Цифрова трансформація; 5.Інформаційна безпека; 6. Безпека кордону;. 7. Гуманітарне розмінування; 8. Громадська безпека; 9. Гендерна рівність; 10.Фізична культура і спорт; 11. Верховенство права і боротьба з корупцією; 12. Сучасна медицина; 13 Наука та інновації для високотехнологічного розвитку; 14. Розвиток культури; 15. Відбудова зруйнованого; 16. Екологія та сталий розвиток.

Зокрема, в економічній сфері планом передбачені такі кроки, дотичні до міжнародної торгівлі:

* продовження робіт із запровадження спільного прикордонного контролю на кордоні з державами-членами ЄС у пунктах пропуску через державний кордон;
* реалізація проєктів для розбудови пунктів пропуску через державний кордон у рамках програми ЄС «Connecting Europe Facility»;
* розробка проєкту постанови Кабінету Міністрів України про застосування режиму ліцензування експорту (імпорту) товарів, зокрема встановлення квот (кількісних або інших обмежень) у разі значного порушення рівноваги щодо певних товарів на внутрішньому ринку;
* розробка та подання уряду проєкту Митного кодексу України.

План дозволяє розуміти основні пріоритети уряду на найближчий рік і відстежувати їх виконання, оскільки містить конкретні індикатори їх виконання.

Цей план є частиною зусиль уряду щодо відновлення та розвитку країни та наближення до європейських стандартів.

Джерело: https://surl.li/vdlrrg

Уряд уточнив підстави справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем їх розташування

Постанова Кабінету Міністрів України № 93 від 18 лютого 2025 року № 172 «Про внесення зміни до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 93»

Уряд вніс зміни до п. 2 власної постанови від 18 січня 2003 р. № 93 «Про справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів».

Зокрема, плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них, справляється із заінтересованих осіб у порядку, визначеному Міністерством фінансів, на підставі:

* письмового звернення декларанта до митного органу - за виконання митних формальностей поза місцем розташування митного органу та/або поза робочим часом, установленим для нього;
* акта огляду (переогляду) товарів, транспортних засобів, ручної поклажі та багажу, підписаного представником декларанта і посадовою особою митного органу, - за виконання форм митного контролю, визначених із застосуванням системи управління ризиками, поза місцем розташування митного органу».

Постанова набирає чинності 19 квітня 2025 року, одночасно з набранням чинності Законом України від 22 серпня 2024 р. № 3926 «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу». Наведені зміни ухвалено з метою узгодження чинної редакції вказаної постанови з новою редакцією Митного кодексу України.

З 19 квітня 2025 року плата не справлятиметься в разі здійснення митних формальностей щодо:

1. Гуманітарної допомоги, що ввозиться або вивозиться згідно з Законом України «Про гуманітарну допомогу».

2. Вантажів, що переміщуються відповідно до Закону України «Про транзит вантажів».

3. Товарів, які переміщуються через митний кордон України в складі вантажів із допомогою.

Це стосується товарів, які перевозяться разом із гуманітарною допомогою через кордон України.

4. Виконання митних формальностей поза місцем розташування митних органів у межах наданого підприємству спрощення.

Це означає, що підприємства з певними спрощеннями можуть проводити митні процедури поза офіційними митними пунктами. Однак плата не стягуватиметься, якщо:



a) Підприємство не викликає митного працівника додатково.

b) Митні процедури проводяться безпосередньо на території підприємства, як це передбачено в їхніх спрощеннях.

5. Товарів у рамках міжнародної технічної допомоги відповідно до міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України (тимчасово, до припинення чи скасування воєнного стану на території України).

6. Товарів, увезених благодійними організаціями для військових потреб (тимчасово, до припинення чи скасування воєнного стану на території України).

Постанова ухвалена у зв’язку із змінами до Митного кодексу України, які були прийняті у серпні минулого року

Джерела: https://surl.li/cfkxfb

https://surl.gd/enxoac

Внесено зміни до Класифікатора митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками

Наказ Міністерства фінансів України від 6 лютого 2025 року №72 «Про затвердження Змін до Класифікатора митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками, Класифікатора результатів виконання митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками, та Класифікатора причин не завершення митного оформлення»

Із метою вдосконалення та актуалізації відомчих класифікаторів інформації з питань державної митної справи, що використовуються в процесі оформлення митних декларацій, Міністерство фінансів внесло зміни до:

* Класифікатора митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками;
* Класифікатора результатів виконання митних формальностей, що можуть бути визначені за результатами застосування системи управління ризиками;
* Класифікатора причин незавершення митного оформлення.

Вказані класифікатори були затверджені наказом Міністерства фінансів України від 20 вересня 2012 року № 1011. Внесеними змінами окремі розділи класифікаторів отримали нову редакцію, а в інші були внесені точкові зміни.

Оновлення класифікаторів викликано низкою змін у чинному законодавстві, які стосуються безпосередньо процедур митного оформлення товарів.

Внесені зміни спрямовані на вдосконалення та спрощення митних процедур, підвищення ефективності митного контролю та забезпечення більш прозорого і передбачуваного середовища для учасників зовнішньої торгівлі. Оновлення класифікаторів дозволить покращити точність класифікації митних формальностей та їх результатів, що сприятиме швидшому та ефективнішому обробленню митних декларацій. Також це зменшить адміністративне навантаження на бізнес, спрощуючи процеси митного оформлення та знижуючи ризик затримок.

Джерело: https://surl.li/klmbhr



ПРОЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Адаптація до норм ЄС порядку сплати ПДВ при ввезенні товарів через міжнародні поштові відправлення

Проєкт Закону України реєстр. номер 12430-2 від 3 лютого 2025 року «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо приведення порядку сплати митних платежів до вимог Директиви Ради ЄС №2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість»

Дата реєстрації: 03 лютого 2025 року

Ініціатор: Народний депутат України

Законопроєктом пропонується внести зміни до Митного кодексу України з метою адаптації до норм ЄС у частині сплати ПДВ при ввезенні товарів через міжнародні поштові та експрес-відправлення. Мета — врегулювати декларування та оподаткування товарів, що пересилаються в Україну, де ПДВ сплачується дистанційно відповідно до міжнародних норм. Проєкт є альтернативою до проєкту № 12430 від 20.01.2025 р.

Основні положення:

* визначення особливостей застосування курсу валют при митних операціях із такими товарами;
* встановлення правил оподаткування ПДВ та митом товарів залежно від одержувача (громадянин чи підприємство);
* запровадження спрощеної митної декларації для товарів до 150 євро;
* визначення процедури декларування товарів із вартістю до 150 євро для одного громадянина та обмін інформацією між митницею і податковими органами.

Відмінності від основного проєкту: встановлення перехідного періоду, узгодження процедури завершення митного оформлення, уточнення бази оподаткування для товарів вартістю до 10 000 євро. Альтернативний закон не змінює Закон «Про поштовий зв'язок».

Джерела: https://surl.li/bmfnrl https://surl.li/vfzfgp

Пропонується продовжити пільги для літакобудівної галузі

Проєкт Закону України реєстр. номер 13017 від 13 лютого 2025 року «Про внесення змін до підпункту 13 пункту 4 розділу XXI "Прикінцеві та перехідні положення" Митного кодексу України щодо підтримки літакобудівної галузі

Дата реєстрації: 13 лютого 2025 року

Ініціатор: Народний депутат України

У 2016 році Верховна Рада ухвалила закони для підтримки української літакобудівної галузі. До 2025 року підприємства, що займаються літакобудуванням, отримали податкові пільги. Зекономлені кошти мали використовуваться на дослідження, модернізацію та нові технології. У 2021 році уряд затвердив програму розвитку авіаційної промисловості до 2030 року.

Законопроєкт пропонує продовжити дію податкових пільг для підприємств літакобудівної галузі на період воєнного стану та до 31 грудня того року, у якому воєнний стан буде скасовано або припинено.

Податкові пільги включають:

* продовження звільнення від ввізного мита та ПДВ на товари, необхідні для розробки, виробництва, ремонту та обслуговування авіаційної техніки;
* звільнення від податку на прибуток для суб'єктів літакобудування;
* звільнення від сплати земельного податку для підприємств галузі.

Метою цих заходів є підтримка розвитку авіаційної промисловості під час війни, збереження науково-технічного потенціалу, мобілізаційних потужностей і конкурентоспроможності української авіації на світовому ринку.

Джерело: https://surl.li/hiobuc

Проєкт змін до наказу Мінфіну про деякі питання забезпечення сплати митних платежів

Проєкт наказу Міністерства фінансів України «Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 25 квітня 2023 року № 213»

Дата опублікування: 27 лютого 2025 року

Ініціатор: Міністерство фінансів України

Проєкт наказу спрямований на оновлення правил сплати митних платежів, відповідно до вимог ЄС. Зміни стосуються реєстрації гаранта, умов спрощень для підприємств та оновлення документів та форм.

На сьогодні більшість положень Наказу № 213, до якого пропонується внести зміни, є актуальними. Водночас, Законом України від 22 серпня 2024 року 3926-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу» (далі – Закон № 3926) внесено низку змін до Кодексу. З огляду на це, вказаний наказ потребує доопрацювання.

А саме:

Статус і діяльність гаранта (стаття 316 Кодексу):

До всіх фінансових установ додана вимога відсутності санкцій протягом останніх 12-ти місяців. Раніше це правило стосувалося лише банків. Умови реєстрації гаранта приведено у відповідність до законів України про фінансові послуги та страхування. Зокрема, уточнено вимоги щодо ліцензій та фінансових резервів страхових компаній.

Терміни:

Термін "базова сума" замінено на "референтна сума". Це важливо для визначення суми, яку гарантує фінансова установа при митних операціях.

Зміни у спрощеннях для підприємств (стаття 13 Кодексу):

Спрощення щодо використання гарантій були оновлені. Наприклад, замість "загальної гарантії із зменшенням розміру на 50%" тепер застосовується "використання загальної гарантії із зменшенням референтної суми на 50%". Це стосується також інших відсоткових знижень (до 30%, 70%).

Забезпечення сплати митних платежів (стаття 736, 761, 1041 Кодексу):

Уведено нові вимоги щодо забезпечення сплати митних платежів для певних митних режимів, таких як імпорт, тимчасове ввезення, переробка на митній території та інші операції з товарами.

Оновлення поняття "декларант":

Внесено зміни до статті 55 Кодексу щодо осіб, які повинні надавати забезпечення сплати митних платежів.

Процедури відкликання гарантій (стаття 3153 Кодексу):

Визначено новий порядок набрання чинності рішенням про відкликання гарантії.

Визначення осіб, відповідальних за сплату митних платежів (стаття 293 Кодексу):

Гарант більше не включається до осіб, відповідальних за сплату митних платежів, що зменшує їхню відповідальність у певних випадках.

Запити інформації (стаття 317 Кодексу):

Оновлено правила надсилання запитів про інформацію щодо порушень митних режимів або невиконання митних формальностей. Це стосується й транзитних операцій.

Податковий борг (стаття 3171 Кодексу):

Внесено зміни до процедури визнання податкового боргу для осіб, які не надали забезпечення сплати митних платежів або отримали звільнення від гарантії.

Крім цього, проєктом передбачається оновлення форм бланків для загальних та індивідуальних гарантій, а також зміни щодо резервування та вивільнення частин референтної суми гарантії або

звільнення від неї.

У цілому, проєкт наказу є частиною підзаконної нормативної бази, яка має забезпечити повноцінну імплементацію ухваленого в серпні 2024 року Закону № 3926, який є складовою процесу гармонізації українського митного законодавства з європейським.

Джерело: https://surl.li/ibdsvm

Пропонується внести зміни до Порядку створення зон митного контролю

Проєкт наказу Міністерства фінансів України «Про внесення змін до розділу II Порядку створення зон митного контролю»

Дата опублікування: 27 лютого 2025 року

Ініціатор: Міністерство фінансів України

Чинна редакція Порядку створення зон митного контролю не відповідає новим нормам чинного Митного Кодексу після внесення до нього змін у серпні 2024 року. Цим проєктом наказу пропонується внести зміни до вказаного Порядку, щоб описати типи зон і умови їх створення.

Нові правила пришвидшать митні процедури та оптимізують зберігання товарів під митним контролем.

Основні пропозиції:

* уведення нових понять і типів зон митного контролю;
* оптимізація митних формальностей;
* уніфікація зберігання товарів під митним контролем;
* виключення з Кодексу понять, які більше не актуальні, наприклад, «вантажний митний комплекс».

Проєкт наказу є частиною підзаконної нормативної бази, яка має забезпечити повноцінну імплементацію ухваленого в серпні 2024 року Закону № 3926, який є складовою процесу гармонізації українського митного законодавства з європейським.

Джерело: https://surl.li/ibdsvm

Запропоновано затвердити форму декларації тимчасового зберігання у формі ЄАД

Проєкт наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку заповнення митних декларацій за формою єдиного адміністративного документа»

Дата опублікування: 28 лютого 2025 року

Ініціатор: Міністерство фінансів України

Проєкт наказу розроблено для встановлення форми декларації тимчасового зберігання.

Згідно з Митним кодексом товари можуть розміщуватися на тимчасове зберігання під митним контролем за декларацією, форму якої затверджує Міністерство фінансів. Для реалізації цього положення необхідно визначити форму такої декларації та вимоги до її заповнення.

Декларація тимчасового зберігання подаватиметься у формі єдиного адміністративного документа згідно з додатком до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами. Запропоновані зміни уточнюють правила заповнення декларації.

Прийняття наказу допоможе виконати вимоги Митного кодексу України, наблизити законодавство до стандартів ЄС і запровадити кращі європейські практики в митній справі.

Джерело: https://surl.li/ubjves



У митному реєстрі зареєстровано 1000-й об’єкт права інтелектуальної власності

Боротьба з контрафактом важлива для захисту економіки та здоров'я споживачів. Держмитслужба України веде митний реєстр об’єктів права інтелектуальної власності (ПІВ), що дозволяє митникам відрізняти оригінальні товари від контрафактних. Із 1000 зареєстрованих об’єктів 85% належать нерезидентам.

Правовласники можуть безоплатно подати заяву для реєстрації об’єктів ПІВ у митному реєстрі, щоб захистити свої права при переміщенні товарів через митний кордон.

Серед 1000 зареєстрованих об’єктів ПІВ:

- 921 – торговельні марки;
- 50 – об’єкти авторського права;
- 26 – промислові зразки;
- 2 – винаходи;
- 1 – географічне зазначення.

Найбільшу кількість серед категорій товарів, які містять зареєстровані об’єкти права інтелектуальної власності складають алкогольні напої, електроприлади, продукти харчування, дитячі іграшки, лікарські засоби, одяг та взуття.

Джерело: https://surl.li/caqyou

Держмитслужба інтегрувала штучний інтелект для підвищення ефективності управління ризиками

Держмитслужба України інтегрувала дві нові технології в Автоматизовану систему управління ризиками (АСУР) для покращення митного контролю: генеративний штучний інтелект (ШІ) OpenAI від Microsoft і систему бізнес-аналізу (BI) власної розробки. Це дозволило BI автоматично кластеризувати митні оформлення і визначати ризикові відправлення, а ШІ доповнює аналіз, підвищуючи точність оцінок. Відправлення, які підпадають під характеристики «червоного кластера», за даними BI і вказані ШІ, автоматично вважаються ризиковими.



Перший профіль ризику, розроблений на основі цього підходу, уже запущено в тестову експлуатацію. У разі позитивних результатів він буде впроваджений на постійній основі. Цей підхід є особливо актуальним у зв’язку з майбутніми законодавчими змінами щодо оподаткування міжнародних поштових та експрес-відправлень. Оскільки традиційні методи управління ризиками, які застосовуються для митних декларацій у торговому обігу, можуть бути недостатньо ефективними саме для контролю повноти оподаткування таких відправлень, інтеграція ШІ та BI забезпечить якісно новий рівень достовірності митного контролю.

Джерело: https://surl.li/lvgiwe



В Україні вже 80 підприємств отримали статус авторизованого економічного оператора (АЕО)

На лютий 2025 року 80 підприємств отримали статус АЕО.

Зокрема, у 2024 році статус АЕО отримали 56 підприємств (на кінець 2023 року таких підприємств було 21), і вже 3 підприємства отримали авторизацію в цьому році.

У 2024 році частка обсягу імпорту та експорту товарів підприємствами, яким надано авторизацію АЕО, становила понад 5% від загального товарообігу у вартісному еквіваленті, у той час як за 2023 рік така частка становила 1%.

Варто зазначити, що у 2024 році до Держмитслужби надійшло 80 заяв про надання авторизації АЕО. При цьому, як за результатами попереднього розгляду, так і оцінки, у 23-х випадках підприємствам було відмовлено в наданні авторизації.

Серед основних причин прийняття негативних рішень:

* підприємством разом із заявою не надано анкету самооцінки;
* анкета самооцінки заповнена не в повному обсязі з урахуванням типу авторизації АЕО, щодо якої подається заява, або ролі підприємства в міжнародному ланцюзі постачання;
* під час проведення оцінки не підтверджено інформацію, зазначену в анкеті самооцінки та дотримання умов, визначених критеріями;
* заява не підписана керівником або уповноваженою ним особою.

Статус АЕО — це визнання надійності компанії і значні спрощення в митних процедурах.

Джерело: https://surl.li/nteask

“Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” є продовженням випусків Щомісячного моніторингу сприяння торгівлі в Україні, який готувався Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій з 2015 року в рамках проекту “Діалог зі сприяння торгівлі”, за фінансової підтримки Європейського Союзу та співфінансування Міжнародного фонду “Відродження”, а також проекту “Підтримка громадської Ініціативи “За чесну та прозору митницю”, який реалізовувався за підтримки Європейського союзу, Міжнародного фонду “Відродження” та ATLAS Network.

Запропонований інформаційний бюлетень є продовженням попередніх і публікується в рамках діяльності Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. Публікація складається з трьох частин (за наявності відповідних матеріалів):

- нормативно-правові акти, що набрали чинності
- проекти нормативно-правових актів
- новини

Ми розуміємо, що малому та середньому бізнесу не вистачає часу на проведення аналізу нового законодавства або можливих нормативних новацій. Також, значна кількість таких актів складна для розуміння пересічної людини. “Моніторинг сприяння торгівлі в Україні” покликаний привернути увагу до цікавих подій, нововведень законодавства України або запланованих змін, що стосуються сфери спрощення процедур торгівлі, зокрема міжнародної торгівлі, митних та навколомитних питань, і можуть безпосередньо впливати на суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Також у цих публікаціях ми будемо намагатися робити аналіз проектів нормативних актів із цієї тематики.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) - міжнародно визнаний незалежний український аналітичний центр, заснований у 1999 році.

ІЕД займається аналізом проблем економічного розвитку, міжнародної торгівлі та ділового клімату (зокрема в секторі МСП), бере участь у розробці документів політики національного та регіонального рівня.

ІЕД регулярно випускає власний макроекономічний прогноз для України та бере участь у розробці консенсус-прогнозу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Команда соціологів ІЕД проводить регулярні опитування підприємств та експертів із метою оцінки ділового клімату та очікувань українського бізнесу. ІЕД успішно поєднує свою аналітичну діяльність з адвокацією змін та участю в громадському житті України. ІЕД співпрацює з центральними та місцевими органами влади, вітчизняними та закордонними аналітичними центрами, організаціями громадянського суспільства. Робота ІЕД фінансується за рахунок грантів, благодійних внесків та коштів технічної допомоги.

Застереження

Моніторинг сприяння торгівлі в Україні підготовлений ІЕД і має виключно інформаційний характер. Хоча ми доклали щонайбільших зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-якої частини цієї публікації. У разі використання обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.

Матеріал відображає позицію авторів і не обов’язково збігається з позицією Інституту економічних досліджень та політичних консультацій.